

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІСЬКОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ У ВИСВІТЛЕННІ КИЇВСЬКИХ ГАЗЕТ 1905–1914 рр.

Проаналізовано інформативний потенціал газетних видань Києва 1905–1914 рр. у вивченні кримінальної складової міського повсякдення. На прикладі окремих публікацій показано цінність матеріалів місцевої преси для відтворення стану особистої та майнової безпеки киян, дослідження складу, діяльності та рівня професійної компетентності правоохоронних органів губернського центру початку ХХ ст.

Ключові слова: газети Києва, історичне джерело, публікація, злочин, безпека, міська поліція, повсякдення.

На початку ХХ ст. у повсякденному житті мешканців Києва відбулися помітні зміни. Технологізація виробництва, різноманітність на ринку товарів і послуг, наявність нових робочих місць та можливість забезпечення кваліфікованою медичною допомогою зумовили швидке зростання міського населення. Поряд з перевагами економічного, культурного й побутового характеру, урбанізаційні процеси супроводжувалися і негативними соціальними наслідками: збільшенням рівня жебрацтва, безпритульності, проституції тощо. Актуальною проблемою київського повсякдення того часу була постійно зростаюча шкала міської злочинності і разом з цим – неготовність правоохоронних органів оперативно реагувати на виклики епохи в питанні громадської безпеки.

Поряд з документами офіційного характеру (циркулярами, рапортами, повідомленнями поліцеймейстера про арешти неблагонадійних осіб, протоколами засідань та рішеннями суду), матеріалами статистичного характеру й епістолярною спадщиною, важливою складовою джерельного комплексу у процесі вивчення кримінальної складової повсякдення довоєнного Києва є місцева преса того часу, яка характеризується не лише різносторонністю подання інформації, а й своїм комплексним, синтетичним характером, здатністю відображати життя міста практично по годинно.

Новітня історіографія проблеми вивчення джерельного потенціалу газетних видань Києва початку ХХ ст. представлена роботами А. Бойко-Гагаріна, Р. Гули, Р. Загорюлька, А. Кобинець, О. Мусіяченко та ін., однак, попри значну кількість наукових розвідок, присвячених дослідженню періодики того часу, джерельний потенціал київських газет у вивченні проблем міської злочинності та громадської безпеки не ставав предметом окремого дослідження.

Мета статті полягає у спробі відтворення на основі матеріалів київських газетних видань 1905–1914 рр. криміногенної ситуації в місті, визначенні основних складових злочинності початку ХХ ст., характеристиці загального стану захищеності киян та окремо – безпеки різних соціальних і вікових груп жителів міста, дослідженні складу, діяльності, професійної компетентності правоохоронних органів губернського центру початку ХХ ст. та рівня довіри населення до місцевої поліції у той час.

Бібліографічні покажчики фіксують близько 140 газет, які виходили у Києві протягом досліджуваного періоду і характеризувалися різним тематичним спрямуванням (офіційні, громадсько-політичні, рекламно-довідкові, професійні, універсальні видання тощо), ідейним навантаженням (монархічним, соціал-демократичним та ін.) та періодичністю виходу (щоденні, тижневі).¹

Більше 80% друкованих органів вважали за необхідне інформувати своїх читачів про кримінальний світ та соціальні аномалії краю. На шпальтах не лише найбільш тиражованих видань міста (провладного «Киевлянина», ліберальних газет «Киевские вести», «Киевская мысль», «Последние новости» і т.д.), а й окремих видань вузького професійно спрямування, знайшла місце кримінальна хроніка. Змістове наповнення та кількісні показники публікацій, вміщені у різних виданнях, як правило, під рубриками «Наш край», «Останні новини», «Місцеві новини»,

«Хроніка», показують, що проблема забезпечення громадського спокою, особистої та майнової захищеності киян на початку ХХ ст. стояла дуже гостро.

Газети Києва 1905–1914 рр. переповнені розлогими відомостями про вбивства, грабежі, розбійні напади, утримання таємних притонів, непристойну поведінку в громадських місцях, непослух поліції. І це далеко не повний перелік злочинів, інформацію про які несуть сторінки київської періодики того часу.

Аналіз матеріалів преси дозволяє визначити масштаби міської злочинності у різні роки, прослідкувати неблагополучні для життя та економічної діяльності райони міста, з'ясувати загальний стан безпеки в Києві, охорони особистих та майнових прав міщан, діяльність місцевої поліції, провести класифікацію злочинів і т.д.

Варто відмітити, що київські газетні видання 1905–1914 рр. фіксують правопорушення різних видів: від дрібної спекуляції театральними квитками² та підробки товарів відомих брендів (лікві «Формань», продуктів компанії «Нестле», швейних машинок «Зінгер» тощо)³ до масштабних крадіжок, зумисних підпалів та вбивств.

Дослідження співвідношення відомостей публікацій преси про різні види правопорушень, дозволяє констатувати, що грабіж протягом усього міжреволюційного періоду тримав першість у загальному списку міських злочинів. У свою чергу, окремо можна виділити дрібні та масштабні крадіжки, чітко сплановані бувалими злодіями і такі, що здійснювалися на побутовому рівні домашнім персоналом у багатих сім'ях, покупцями, працівниками та безпритульними на ринках, у магазинах, продуктових лавках, вокзалах і були викликані, як правило, незадовільним матеріальним становищем злодіїв.

Окрім відомостей про локалізацію злочинів, хронікальні замітки подавали інформацію про постраждалих та окреслювали суму збитків, ідентифікували злодіїв, якщо останніх вдавалося виявити та піймати. Так, наприклад, № 44 газети «Киевское утро» за 1910 р. у повідомленні під назвою «Крадіжка у взуттєвому магазині», зазначає, що власником магазину, який знаходився в будинку № 4 на Прорізній вулиці, виявлено систематичну крадіжку взуття і «за підозрою, поліція заарештувала прикажчика Саву Іванка... розслідування з'ясувало, що Іванко дійсно причетний до крадіжок»⁴, а взуття на суму 181 руб. він збував своєму знайомому В. Жукіну, який теж був затриманий.

На підставі аналізу публікацій популярних серед киян газет «Киевская мысль», «Киевские вести», «Киевлянин», «Киевское утро» та ін., вимальовується загальна картина поширення злочинів: дрібні крадіжки, головним чином, характерні для «торгових» вулиць Хрещатика, Фундуклеївської, Галицького базару, річкового та залізничного вокзалів, де спостерігалось постійне скупчення людей і легко працювалося кишеньковим злодіям. Масштабні ж, систематичні крадіжки з великими для власників пограбованого майна збитками прослідковуються в аристократичних районах Липок, а також по вулицях Жилианській, Великій Васильківській, Тимофіївській, Покровській і Великій Дорогожицькій.

За свідченнями кореспондентів газети «Киевские вести», грабіжники найбільше активізувалися в цих районах протягом дачного сезону, коли житло перебувало без нагляду. У повідомленні під назвою «Розгром квартир», 17 червня 1909 р. вищезгадане видання повідомляє наступне: «за останні дні у місті почастишали випадки розгрому квартир, залишених власниками, які поїхали на дачі»⁵. Цікавим залишається той факт, що злодії вправно орудували і в церквах. Газетні рядки того часу фіксують численні випадки систематичних крадіжок у малих церквах окремих районів Києва і передмістя, Михайлівському монастирі та Лаврі⁶.

Від грабежів та розбійних нападів вдома і на вулицях Києва потерпали не лише пересічні міщани та приїжджі торговці, а й працівники адміністративного апарату міста. У № 168 газети «Громадська думка» за 22 липня 1906 р. йдеться про те, що 20 липня на Подолі у секретаря Київського казначейства Дмитра Дурдуковського невідомі злочинці вкрали книжку з сотнями талонів і 4 фунти порохи. Видання також повідомляє, що «через деякий час на Хоривовій вулиці поліція знайшла 582 талони»⁷, та інформація про те, чи вдалося знайти злодіїв, у газеті відсутня.

Традиційними для київських газетних видань досліджуваного періоду стали повідомлення про дітей, яких виманювали з дому і обдирали до нитки. Так № 305 «Киевской мысли» за 4 листопада 1913 р. фіксує наступний випадок: «2 листопада із дому вийшла за ворота дівчинка, Наташа Шевельова. Вона була в новому пальто. Якось прохожа дама, пообіцявши подарувати нову ляльку, повезла дівчинку на Поділ, завела в якийсь двір, зняла там з неї пальто і пішла»⁸.

Часто награбовані речі обмінювалися в ломбардах і на ринках. Не дивно, що традиційними для преси початку ХХ ст. стають оголошення з проханням повернути «випадково придбані» чи перекуплені речі за винагороду⁹.

По завершенні революції 1905–1907 рр., коли головна увага правоохоронних органів була зосереджена на боротьбі зі злочинами політичного характеру, газетним рядком все частіше починають проходити повідомлення про розбійні напади просто на вулиці, і не лише вночі та ввечері, а й серед білого дня: у міщан відбирали гроші, коштовності, одяг, цінні папери і навіть корзини з харчами. Преса повідомляє про численні бандитські шайки, які мали своїх ватажків і орудували в конкретно визначених районах міста, робили на тілі татування у вигляді певних символів і т.д.

З публікацій київських газет можна довідатися, що прізвища окремих злочинців були добре відомі міській спільноті. Як приклад, може послугувати замітка в рубриці «Місцева хроніка» газети «Киевское слово» за 20 лютого 1905 р., в якій повідомляється, що «на Подолі затримано представниками поліції відомих грабіжників Федеско і Старикова...»¹⁰. У № 60 видання «Киевское утро» за 16 жовтня 1910 р. згадується «відомий злодій Михайло Фетисов»¹¹. Прикладів такого роду повідомлень у київській періодиці досліджуваного періоду безліч.

Цінним історичним джерелом київська преса залишається і при вивченні найжорстокіших злочинів міста – вбивств. В газетних текстах цього часу можна знайти відомості як про ненавмисно завдану смерть на побутовому рівні, скоєну, як правило, на ґрунті подружніх ревнощів, так і сплановане позбавлення життя, часто – відомими місту вбивцями.

Проходять газетним рядком і відомості про серійні злочини, що мали місце у повсякденному житті Києва початку ХХ ст. Так повідомлення під назвою «До вбивства на Шулявці», вміщене у рубриці «Хроніка» газети «Киевские вести» за 24 липня 1907 р. несе наступне змістове навантаження: «Дівчина в одній рубашці лежала нанизу, біля свого ліжка, задушена власним білим напередником, скрученим і туго зав'язаним на шиї... ноги нещасної були зв'язані її ж шовковим шарфом... Як пам'ятають читачі, сім'я Островських була вбита майже так само...»¹². Інформація про схожість вбивств наштовхує на думку про те, що скоєні вони були тими ж людьми і, можливо, навіть мали один мотив, а подробиці, зафіксовані в київській періодичній пресі, дозволяють прослідкувати локалізацію злочинів, спосіб позбавлення життя, вікову категорію жертв тощо.

Разом з тим, варто відмітити, що київська газетна періодика досить часто описує перебіг злочину до найменших дрібниць, не опускаючи навіть те, як вбивця потрапив до будинку та як діяв згодом, тим самим перетворюючи повідомлення про смертельну розправу в захоплюючий детектив, емоційний і цікавий для читача. Звідки взяті подробиці акту злочину газети, як правило, не повідомляють, що змушує піддати окремі дані під сумнів до співставлення їх з іншими видами історичних джерел: матеріалами слідства, документами суду і т.д.

Традиційними для газетної хроніки Києва 1905–1914 рр. стають повідомлення про вбивства та інші види фізичної розправи в сім'ях, викликані непорозуміннями побутового характеру, ревнощами та матеріальними труднощами. № 220 газети «Киевлянин» за 11 серпня 1905 р. у замітці під назвою «Подружня помста» повідомляє: «Вчора, близько 11 год. ранку, жертвою подружніх ревнощів став колишній контролер Народного дому Товариства грамотності Сава Лучко, якого дружина облила сірною кислотою і спотворила його... Лучко отримав опіки голови, обличчя, шиї та рук»¹³. В свою чергу, ще одне міське видання – газета «Киевское утро», у хронікальній замітці під назвою «Ножова розправа» № 92 за 17 листопада 1910 р. несе відомості про наступний випадок: «На Юрківській вул. в будинку № 20, селянин В. Г-б посварився зі своєю співмешканкою І. А-ко. Розлютившись, він наніс їй ножом 2 рани, в бік і спину. Викликаний лікар швидкої допомоги зробив перев'язки і відправив потерпілу в Кирилівську лікарню... В. Г. затриманий. Слідство проводиться»¹⁴.

В ряді публікацій дописувачі місцевих газет повідомляють про зумисне псування приватної власності шляхом підпалів. Численні замітки під назвами «Зумисний підпал», «Масштабна пожежа», «Підпал на ґрунті аграрних непорозумінь», «Помста вогнем» доносили читачам відомості про зумисне влаштовані пожежі на фабриках, заводах та інших підприємствах міста, вчинені, як правило, незадоволеними умовами праці робітниками, а також знищення вогнем майна великих землевласників у передмісті та ближніх околицях. Нерідко газетним рядком проходять відомості про факти пожеж без пояснення причини їх виникнення, або ж зазначаючи «причина невідома», що теж не виключає можливість зумисного підпалу.

Погіршення криміногенної ситуації в місті підтверджується і численними рекламними оголошеннями страхових товариств, кількість яких на сторінках київської газетної періодики з 1905 по 1914 роки помітно зростає. Киянам пропонувалося страхування життя, відшкодування збитків від крадіжок квартирного майна, власності банків та торгових закладів, а також – страхування транспортних засобів, окремих речей побуту, відшкодування втрат від вогню фабрикам, заводам та іншим великим промисловим об'єктам.

Пристойні суми, передбачені страховими товариствами для компенсації постраждалим від пожеж клієнтам, дозволяють прийняти до розгляду як можливу версію місцевих газет про численні навмисні підпали дрібних виробничих майстерень, дохідних будинків та промислових об'єктів міста самими ж власниками з метою отримання страховки. Поряд з цим, варто відміти, що прямих доказів зумисного знищення власного майна видання, як правило, не наводять, залишаючи досліднику широке поле для роздумів та диктуючи необхідність пошуку альтернативних історичних джерел для більш глибокого вивчення питання.

Актуальним є використання газетної інформації і у вивченні проблеми дитячої злочинності, її основних проявів та причин виникнення. Прискорені темпами міського життя, постійне зростання населення Києва, в тому числі і за рахунок сільських дівчат та жінок, які приїздили сюди у пошуках роботи і нерідко ставали жертвами легкого заробітку, зумовили збільшення рівня безпритульності у місті, дитячого жебрацтва, дрібних крадіжок, розбою та інших форм злочинності підлітків. Постійна зайнятість дорослих, особливо простих робітників та дрібних торговців, життя багатьох сімей за граничною межею бідності теж не найкращим чином впливали на достойне виховання підростаючого покоління. Преса, залишаючись протягом усього досліджуваного періоду головним рупором новин міста, не могла обійти осторонь злочинів, скоєних дітьми і по відношенню до дітей.

Буденним явищем для газет Києва початку ХХ ст. стають повідомлення під назвами «Залишена дитина», «Діти відправлені в притулок», «Випадок з дитиною» і т.д. Газетна періодика міста 1905–1914 рр. переповнена інформацією про випадки добровільної відмови від материнства. Немовлят, як правило, у віці від кількох днів до 6–7 місяців, залишали на залізничних станціях, біля входу в будинки і навіть на тротуарах. Статистика такого роду злочинів, зафіксована місцевими виданнями, залишається сумною. Тільки одна газета «Киевское слово» протягом тижня, з 5 по 12 лютого 1905 р. зафіксувала 6 випадків, коли маленькі діти були залишені батьками просто неба без наведення на це будь-яких причин. Якими мотивами зумовлена така поведінка і чи вдалося розкрити злочин, преса повідомляє рідко.

Дані газетних матеріалів засвідчують, що часто жертвами насилля та знущань ставали діти з неблагополучних сімей. Хронікальна замітка під назвою «Жорстока мати», вміщена в № 136 щоденника «Киевские вести» за 25 травня 1909 р. фіксує наступний випадок: «Вчора ввечері звернула на себе увагу працівників ст. Київ I дівчинка років 6–7, яка ходила по шляхах вагонного парку. Сторожем дівчинка була приведена на вокзал, де розповіла наступне. Звати Катя. Декілька днів тому назад п'яна мати побила її, а вчора привела її до вокзалу і сказала: «Іди лягай там, де ходить машина, щоб тебе зарізало, а якщо повернешся додому, то я тебе повішу...»¹⁵. І це лише один з випадків жорстоких злочинів проти дітей, задокументований київським газетам.

Жорстоке ставлення батьків, відсутність матеріального благополуччя, алкоголізм в сім'ї і просто брак у дорослих часу на виховання дитини, штовхало підлітків виходити на вулицю, знаходити собі подібних і чинити розбій. За даними газетних публікацій можна прослідкувати різні види злочинів, скоєних неповнолітніми: від порушення громадського порядку до великих добре спланованих крадіжок і вбивств, які, правда, траплялися рідше.

Відгукуючись на загальний стан злочинності та безпеки в місті, кореспонденти щоденника «Киевлянин» станом на 3 лютого 1914 р. констатує: «Ні для кого не секрет, що, нажаль, порочність і злочинність дітей ростуть з неймовірною швидкістю... Не проходить дня, щоб ми не читали про участь підлітків і дітей в самих кривавих, самих відштовхуючих злочинах... причини цього лежать глибоко в умовах сучасного життя, особливо життя нижчих класів великих міст...»¹⁶. За даними київських газетних видань можна прослідкувати локалізацію дитячої злочинності міста, визначити найбільш сприятливі для неї райони. Аналіз газетних публікацій засвідчує, що з кінця ХІХ ст. найбільш криміногенним у плані підліткових злочинів продовжував залишатися район Гончарів.

Дозволяють прослідкувати київські газети 1905–1914 рр. не лише розвиток міської злочинності та основні складові кримінального світу міжреволюційного Києва, а й дослідити систему правоохоронних органів губернського центру, покликаних охороняти громадський спокій. Довідковий відділ місцевої преси та газетні замітки інформували киян і гостей міста про структуру, чисельність поліції, адресу та графіки роботи дільничних участків, судових установ, надавали інформацію про їх фінансування і т.д.

Питання охорони особистої та майнової безпеки жителів Києва досліджуваного періоду знаходилися у віданні міського поліцейського управління, очолюваного поліцеймейстером. Як свідчить місцева преса, територіально обов'язки київських поліцейських розділялися на діль-

ниці, які, в свою чергу поділялися на окремі околотки. Найдрібнішою у цьому поділі були поліцейські пости.

Київські періодичні видання 1905–1906 рр. зберігають відомості про діяльність на території Києва початку ХХ ст. 10 поліцейських дільниць: відомих ще з ХІХ ст. Либідської, Лук'янівської, Подільської, Двірцевої, Старокиївської, Печерської, Бульварної та нових Деміївської, Солом'янської і Плоської, які виникли в губернському центрі після приєднання до нього районів робітничого розселення та промислово розвинених передмість. Штат поліцейської дільниці складав дільничний пристав із помічниками різних рангів, канцелярія, служителі і сторожа. «Поліцейську сторожу представляли околоточні наглядачі і городові, при цьому кількість останніх визначалася із кількості один городовий на кожні 500 осіб населення»¹⁷.

Швидкі темпи зростання міських жителів та розгул злочинності ускладнили роботу правоохоронних органів, які, залишаючись у своєму попередньому складі та при низькому фінансуванні, виявились неспроможними оперативно реагувати на виклики нової епохи. Як свідчить місцева преса, міжреволюційний Київ стикнувся з проблемою постійної нестачі городових, заробітна плата яких не могла компенсувати фізичні та моральні навантаження в роботі цієї найдрібнішої ланки служителів закону. Протягом революційних років, коли сили поліції змушені були розпорозуватися і на масові обшуки та виявлення політичних злочинців, київські газети фіксують часті спроби залучити до патрулювання нічного міста двірників, але, як правило, така практика завершувалася безрезультатно, адже останніх могли собі дозволити далеко не всі спальні райони.

Аналізуючи висвітлення проблеми міської безпеки на сторінках київської преси 1905–1914 рр., варто зазначити, що нестача газетної інформації особливо відчувається при вивченні способів та методів карного розшуку, які, як і сьогодні, залишалися «інформацією не для всіх». Однак, не можна оминати стороною і той факт, що київські газети все ж повідомляли про найрезонансніші ноу-хау, яких протягом досліджуваного періоду зазнала криміналістика.

Так ще 11 квітня 1866 р. щоденник «Киевлянин» фіксує відомості про виділення міською управою коштів на фотографування заарештованих¹⁸. Аналіз газетних матеріалів дозволяє прослідкувати наступну тенденцію: у зв'язку з браком фахівців та необхідного обладнання, для здійснення вище згадуваної процедури, міське поліцейське управління було змушене укласти контракти з власниками приватних ательє, а збільшення в період революції 1905–1907 рр. числа так званих «політичних злочинців» і наказ поліцейським приставам їх фотографування з лютого 1906 р., тільки збільшили прибуток приватних фотографів.

Активно відгукнулася місцева преса на відкриття у Києві на початку лютого 1914 р. кабінету науково-судової експертизи¹⁹ та перші спроби залучення до розшуку міськими правоохоронними органами весною 1914 р. собак-шукачів²⁰.

Відображено на сторінках київських газет 1905–1914 рр. і ставлення міського соціуму до стражів закону. Численні скарги киян на хабарництво, бездієвість та некомпетентність правоохоронних органів, звинувачення у покровительстві поліцією цілих шахрайських схем та факти побиття городових, що знайшли місце на сторінках найбільш тиражованих газетних видань міста (щоденників «Киевская мысль», «Киевлянин», «Последние новости», «Киевские вести» та ін.), засвідчують високий рівень недовіри населення до київської поліції. Усе це доповнювалося розгулом по місту бродячих собак та втечами з місцевих в'язниць злочинців, що наганяло страх на міщан і яскраво відображалось тогочасною пресою.

Гучного обговорення на сторінках київських газетних видань зазнала втеча з Лук'янівської в'язниці, організована 29 жовтня 1907 р. 28 заарештованими, «що були частково приговорені до кари на смерть, частково – до каторги довічно, а деякі тільки чекали над собою суду»²¹. Тиражі місцевої преси за 29 жовтня – 5 листопада переповнені відомостями про перебіг втечі, заходи, вжиті для затримання втікачів, посилення безпеки камер та наведення спокою серед населення. Зафіксовані у київській газетній хроніці і прізвища всіх утікачів. № 245 щоденника «Рада» станом на 1 листопада (на 4 день після втечі) повідомляє, що двох в'язнів, «а саме Василя Пономаренка і Данила Іванця... не ввіймали і досі...»²². Три дні по тому це ж видання інформує про затримання поліцією Данила Іванця, зазначаючи, що Пономаренку вдалося втекти від правоохоронних органів²³.

Прослідковуються через призму київської преси і тривожні настрої серед киян, викликані цією подією. Посилення паніки населення, спровоковане організованою втечею з найбільшої в'язниці міста, підтверджується навіть рекламними оголошеннями, вміщеними на сторінках київських газет жовтня – грудня 1907 р. в рубриках оренди та продажу житла, де можна помітити спад цін на нерухомість в районі Лук'янівки.

Повертаючись до висвітлення на сторінках київської преси 1905–1914 рр. проблеми міської безпеки, не можна пройти осторонь того факту, що на сторінках газет початку ХХ ст. постійно піднімалося питання побуту та повсякденного життя міських в'язниць (особливо Лук'янівського тюремного замку та Рубежівської колонії для малолітніх злочинців), фіксувалася їх чисельність, соціальний стан та релігійна приналежність, публікувалися відомості про численні клопотання місцевих жителів щодо перенесення тюремних площ за місто і т.д. Усе вищеперераховане зайвий раз доводить гостроту проблеми, викликаній розгулом міської злочинності на початку ХХ ст., розташуванням в'язниць в житлових і промислових районах міста, а також недовірою місцевих жителів до органів, які займалися проблемами охорони особистої та майнової безпеки киян.

Таким чином, газетна періодика Києва 1905–1914 рр., окреслюючи основні складові міської злочинності початку ХХ ст. та систему міської безпеки, займає важливе місце в загальному джерельному комплексі з вивчення проблеми. Разом з тим, варто відмітити, що, як і будь-яке історичне джерело, у своєму вивченні публікації газет потребують застосування методів зовнішньої та внутрішньої критики, співставлення змістового навантаження останніх з даними альтернативних джерельних груп: нормативно-правових документів, мемуарної літератури, епістолярної спадщини тощо.

¹ Волобуєва А., Сидоренко Н., Сидоренко О., Школьна О. Періодичні видання Києва (1835–1917 рр.): покажчик. Т. 2–4. – К., 2011.; Ігнатієнко В. Бібліографія української преси, 1816–1916. – Харків, Київ, 1930. – 288 с.

² Киевские губернские ведомости. – 1909. – 26 февраля.

³ Киевская мысль. – 1907. – № 3. – 19 января; Киевские вести. – 1909. – № 84. – 28 марта.

⁴ Киевское утро. – 1910. – № 44 – 30 сентября.

⁵ Киевские вести. – 1909. – №159. – 17 июня.

⁶ Киев. – 1910. – № 17. – 20 мая; Киевские вести. – 1909. – №159. – 17 июня.

⁷ Громадська думка. – 1906. – № 168. – 22 июля.

⁸ Киевская мысль. – 1913. – № 305. – 4 ноября.

⁹ Киевское слово. – 1905. – № 6398. – 2 ноября.

¹⁰ Там само. – 1905. – №. 6156. – 20 февраля.

¹¹ Киевское утро. – 1910. – № 60. – 30 сентября.

¹² Киевские вести. – 1907. – № 42. – 24 июля.

¹³ Киевлянин. – 1905. – № 220. – 11 августа.

¹⁴ Киевское утро. – 1910. – № 92. – 17 ноября.

¹⁵ Киевские вести. – 1909. – №136. – 25 мая.

¹⁶ Киевлянин. – 1914. – № 34. – 3 февраля.

¹⁷ Галайба В. Борьба с преступностью в старом Киеве. – К., 2012 – С. 29.

¹⁸ Киевлянин. – 1866. – № 42. – 11 апреля.

¹⁹ Там само. – 1914. – № 34. – 3 февраля.

²⁰ Там само. – № 101. – 13 апреля.

²¹ Рада. – 1907. – № 244. – 31 октября.

²² Там само. – № 245. – 1 ноября.

²³ Там само. – № 248. – 4 ноября.

Проанализирован информационный потенциал газетных изданий Киева 1905–1914 гг. в изучении криминальной составляющей городской повседневности. На примере отдельных публикаций, показано ценность материалов местной прессы для воспроизведения состояния личной и имущественной безопасности киевлян, исследование состава, деятельности и уровня профессиональной компетентности правоохранительных органов губернского центра в начале ХХ века.

Ключевые слова: газеты Киева, исторический источник, публикация, преступление, безопасность, городская полиция, повседневность.

The informative potential of Kyiv newspaper editions during 1905–1914 is analyzed in the study of the criminal component of city daily occurrence. Through the example of separate publications, the value of local press materials is showed to restore the condition of personal and property security of Kyiv residents, the research of the structure, activity and level of professional competence of law enforcement agencies of the provincial center at the beginning of the 20th century.

Keywords: Kyiv newspapers, historical source, publication, crime, safety, city police, daily occurrence.